

не завжди дають гарантії всебічного та повного розслідування. Застосовуючи лише їх, слідчий може припуститися помилки, що в подальшому негативно відобразиться на ході та результатах кримінального провадження. Тому не слід залишати без уваги питання щодо реалізації на практиці застосування нетрадиційних спеціальних знань. Не важливо, чи є популярним обраний слідчим шлях розслідування та чи є він традиційним, головне досягти ефективності застосування того чи іншого методу, але, обов'язково, без порушення норм закону.

Список використаних джерел:

1. Пальваль Є. А. Психолого-криміналістичний аналіз огляду місця події / Є. А. Пальваль // Право і безпека. — 2004. — № 3'4. — С. 218.
2. Психолого-криміналістичний портрет невстановленого злочинця: / М-во внутр. справ України ; Експертна служба ; [авт-уклад.: С. О. Шевцов, А. І. Тимошенко, С. М. Лозова]. — Х., 2011. — 84 с.: рис., табл.
3. Пашковська М.В. // Психологічний портрет злочинця та його значення під час розслідування злочинів // - 2017.

Мазенко Наталя Андріївна

курсант 4-го курсу

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

Павлова Наталя Валеріївна

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри криміналістики,

судової медицини та психіатрії

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**КІНЕСИКА ЯК ОДИН ІЗ НЕТРАДИЦІЙНИХ
КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДІВ В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ**

Криміналістика як наука не стоїть на місці, вона постійно розвивається намагаючись досягнути свого апогею в процесі наукового розвитку. Не дивлячись на існування великої кількості розробок, що можуть сприяти розвитку криміналістичної науки, у правоохоронній діяльності застосування нетрадиційних знань дотепер не знайшло свого місця. Між тим, слід зауважити, що нетрадиційні методи дослідження, які сьогодні не закріплені на законодавчому рівні, могли б застосовуватись у процесі проведення слідчих (розшукових) дій та сприяти успішному розкриттю кримінальних правопорушень.

Більшість науковців вважають, що не доцільно застосовувати на практиці ті методи, які є науково необґрунтованими. Проте, виникає

питання, як діяти правоохоронним органам, коли всі загально визнані методи криміналістики вже вичерпані, а процес розкриття кримінального провадження не зрушив з «місця». Звичайно, такі методика не мають доказового значення і вони не дають стовідсоткових гарантій при прийнятті кожної із версій. Між тим, нетрадиційні методи можуть допомогти зрозуміти хід подій, механізм вчинення злочину, який призвів до настання негативних наслідків. Питання застосування нетрадиційних методів у процесі розслідування кримінальних правопорушень є досить дискусійним і досліджувалося такими вченими як Шепітько В.Ю., Клименко Н.І., Клевцов О.І., Когутич І.І., Казміренко Л.І. та ін.

Загально визначеним поняттям нетрадиційних методів дослідження визнаються спеціальні знання сучасних суспільних, природничих та технічних наук, які є перспективними при розслідуванні злочинів. Одним із видів таких методів спеціальних знань є кінесика, тобто мова жестів. Це науковий напрям, який аргументує можливості отримання невербальної інформації на підставі зразків поведінки при невербальному зв'язку, тобто через жести.

Розвиток криміналістичної тактики із своїх витоків був побудований на психологічній основі, на той час використовувались дані психології особистості, а пізніше – соціальної психології, яка вивчає міміку, пози, жести, рукостискання, погляди. Завдяки Чарльзу Дарвіну, який у своїй науковій праці 1872 року «Вираження емоцій у людей та тварин» відобразив проведені дослідження про те, що жести поділяються на природжені, придбані та спадкоємні – працівники фізіономічних професій можуть з успіхом «трактувати» поведінку своїх опонентів. У результаті наукових досліджень, проведених професором Лаузвільського університету в Австралії Бордвісллом, встановлено, що в процесі спілкування значна частина інформації передається саме невербальними засобами: жестами, позами, розміщенням та дистанцією між людьми. При цьому частка невербальних засобів у спілкуванні людей становить більше ніж 65% [1, с.96]. Особливістю мови рухів тіла є те, що вона зумовлена імпульсами підсвідомості людини й відсутністю можливості підробити ці імпульси та контролювати їх, що дає змогу довіряти цій мові більше, ніж звичайному вербальному каналу спілкування. Точне визначення жестів можливе лише при врахуванні добору слів, оточення, ролі, настрою, їх подразників, тону голосу[2, с. 58]. Результати дослідження кінесики вже використовуються в діяльності людей багатьох професій і, можливо, вона навіть повинна бути включена в курс навчання ВНЗ зі специфічними умовами навчання, що значно б підвищило кваліфікаційний рівень випускника-співробітника правоохоронних органів.

Втілення в життя методу кінесики першочергово стосується інтелектуальної діяльності слідчого, працівника оперативного підрозділу, тому що дані професії називаються фізіономічні. Це насамперед означає,

що значна частина покладених функцій слідчого та оперативного працівника здійснюється у процесі спілкування з людьми. Головним із елементів у ході спілкування є оцінка свого співрозмовника. Як встановили американські дослідники, процес підсвідомої оцінки особистих та психологічних якостей співбесідника відбувається в перші чотири хвилини спілкування, після чого починає діяти програма поведінки, яка потім практично не змінюється. Таким чином, мова жестів може повною мірою застосовуватись у практиці досудового розслідування, головним чином під час здійснення окремих слідчих (розшукових) дій: допиту, обшуку, пред'явлення для впізнання, одночасного допиту раніше допитаних осіб.

Проте, особливістю методу кінесики є те, що для його використання не потрібний дозвіл, передбачений законодавством. На теперішній час, кожен із слідчих, який має життєвий або професійний досвід спілкування зі злочинним елементом, свідками, потерпілою стороною – може використовувати практичні навички невербального спілкування та впливу на співбесідника[3, с. 48]. Вивчення основ кінесики, у свою чергу, дасть змогу скоротити час практичного оволодіння її методами та зменшити реальну кількість помилок, що значно призведе до покращених показників роботи слідчого.

Наприклад, манерами поведінки, що виражають неправдивість свідчень може бути: обмежена жестикуляція, тому що необхідно сконцентрувати свою увагу та зусилля для брехні, торкання носа, пригладжування волосся; прикривання рота, наче здержування неправди, при цьому до рота можуть бути підняті лише пальці, а також помітне збільшення зіниць ока[3, с. 44].

Таким чином, кожна людина так чи інакше, на рівні інтуїції, використовує мову жестів. Тому є необхідність методичного вивчення, наукового обґрунтування та розвитку навичок невербальної комунікації, яка є частиною психічної складової культури людини. Отримана при цьому інформація може успішно використовуватись у боротьбі за злочинність.

Список використаних джерел:

1. Клименко М., Клевцов О. Можливості використання в розслідуванні злочинів деяких нетрадиційних криміналістичних та спеціальних знань і методів // *Право України* – 1998 р. - № 1. - С. 95-100.
2. Клевцов О. Мова жестів як нетрадиційне знання в розслідуванні злочинів // *Право України*. –2010 р. - № 4. - С. 58-61.
3. Шепітько В.Ю. Криміналістична тактика: системно-структурний аналіз нетрадиційних методів- монографія, - Х., 2009 р. – с 43-49.